Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

FARG‘ONA VODIYSI SHAROITIDA UCHRAYDIGAN TERI KASALLIKLARINING TARQALISHI VA ULARNING KLINIK XUSUSIYATLARI

Muminov Qosimjon Axmedovich
Central Asian Medical University
E-mail: kosimjonmominov09@gmail.com
Tel: +99893-532-18-34

Annotatsiya

Maqolada Farg‘ona vodiysi sharoitida uchraydigan asosiy teri kasalliklarining tarqalishi, rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar hamda klinik xususiyatlari o‘rganilgan. Hududning iqlimiy, ekologik va ijtimoiy-gigiyenik omillari teri kasalliklarining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega ekanligi ko‘rsatib berilgan. Atopik dermatit, ekzema, piodermiyalar, zamburug‘li kasalliklar va akne kasalliklarining uchrash tezligi hamda ularning profilaktikasi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: dermatologiya, ekzema, atopik dermatit, piodermiya, mikozlar, akne, Farg‘ona vodiysi, teri kasalliklari, profilaktika.

Kirish

Teri kasalliklari bugungi kunda aholi orasida eng ko‘p uchraydigan patologiyalardan biri hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, aholining qariyb 30–40 foizi hayoti davomida turli dermatologik kasalliklarga duch keladi. Teri kasalliklarining rivojlanishida irsiy omillar bilan bir qatorda ekologik muhit, iqlim sharoiti, ovqatlanish odatlari va sanitariya-gigiyena holati muhim rol o‘ynaydi.

Farg‘ona vodiysi aholisi zich joylashgan hududlardan biri bo‘lib, sanoat korxonalari, transport vositalarining ko‘pligi, qishloq xo‘jaligi faoliyati hamda iqlimning o‘ziga xosligi ayrim dermatologik kasalliklarning ko‘payishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Tadqiqotning maqsadi

Farg‘ona vodiysi sharoitida uchraydigan teri kasalliklarining asosiy turlarini o‘rganish, ularning tarqalishiga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash hamda profilaktik tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot materiallari va usullari

Tadqiqot davomida dermatologik adabiyotlar, ilmiy maqolalar va hududiy statistik ma’lumotlar tahlil qilindi. Shuningdek, dermatologik kasalliklarning uchrash tezligi, yosh va jins bo‘yicha taqsimlanishi o‘rganildi.

Tadqiqot usullari:

- Klinik kuzatuv;
- Statistik tahlil;
- Anamnestik ma’lumotlarni yig‘ish;
- Qiyosiy tahlil usuli.

Farg‘ona vodiysining iqlimiy xususiyatlari va teri kasalliklari

Farg‘ona vodiysi yoz oylarida issiq va quruq, qish oylarida esa nisbatan nam iqlimga ega. Havoning yuqori harorati va chang miqdorining ko‘pligi terining himoya funksiyasiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Yoz oylarida:

- Allergik dermatitlar;
- Fotodermatozlar;
- Piodermiyalar;
- Teri zamburug‘li kasalliklari ko‘payadi.

Qish oylarida esa:

- Atopik dermatit;
- Seboreyali dermatit;
- Ekzema kasalliklarining zo‘rayishi kuzatiladi.

Atopik dermatitning uchrashi

Atopik dermatit Farg‘ona vodiysida bolalar orasida eng ko‘p uchraydigan allergik teri kasalliklaridan biridir.

Kasallik rivojlanishiga:

- Nasliy moyillik;
- Oziq-ovqat allergiyasi;
- Uy changi;
- Ekologik omillar sabab bo‘ladi.

Asosiy klinik belgilar:

- Kuchli qichishish;
- Teri quruqligi;
- Eritema;
- Lixenifikatsiya.

Ekzema kasalliklarining tarqalishi

Ekzema katta yoshdagi bemorlar orasida ko‘proq uchraydi.

Kasallik rivojlanishiga:

- Stress;
- Kasbiy zararlar;
- Allergik reaksiyalar;
- Surunkali infeksiya o‘choqlari sabab bo‘ladi.

Klinik jihatdan:

- Chin ekzema;
- Mikrobli ekzema;
- Seboreyali ekzema;
- Professional ekzema shakllari uchraydi.

Piodermiyalar

Piodermiyalar Farg‘ona vodiysi aholisi orasida, ayniqsa bolalarda keng tarqalgan.

Bunga quyidagilar sabab bo‘ladi:

- Shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik;
- Issiq iqlim;
- Teri mikrotravmalari;
- Immunitet pasayishi.

Eng ko‘p uchraydigan shakllari:

- Impetigo;
- Follikulit;
- Furunkul;
- Karbunkul.

Zamburug‘li teri kasalliklari

Mikozlar dermatologik kasalliklar orasida muhim o‘rin tutadi.

Farg‘ona vodiysida:

- Oyoq panjasi mikozi;
- Onixomikoz;
- Mikrosporiya;
- Trixofitiya ko‘p uchraydi.

Kasallikning tarqalishida:

- Issiq iqlim;
- Namlik;
- Jamoat joylaridan foydalanish;
- Gigiyena talablariga rioya qilmaslik muhim rol o‘ynaydi.

Akne kasalligi

Akne kasalligi o‘smirlar orasida keng tarqalgan.

Kasallik rivojlanishida:

- Gormonal o‘zgarishlar;
- Yog‘ bezlari faoliyatining ortishi;
- Noto‘g‘ri ovqatlanish;
- Stress omillari muhim hisoblanadi.

Profilaktik chora-tadbirlar

Teri kasalliklarini kamaytirish maqsadida:

- Aholining dermatologik savodxonligini oshirish;
- Shaxsiy gigiyenaga rioya qilish;
- Sog‘lom ovqatlanishni targ‘ib qilish;
- Ekologik muammolarni kamaytirish;
- Profilaktik tibbiy ko‘riklarni kengaytirish tavsiya etiladi.

Muhokama

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, Farg‘ona vodiysida teri kasalliklarining tarqalishi iqlimiy va ekologik omillar bilan chambarchas bog‘liq. Ayniqsa allergik va infeksion dermatologik kasalliklar aholining turli yosh guruhlari orasida keng tarqalgan.

Hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda profilaktik tadbirlarni tashkil etish kasallanish ko‘rsatkichlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Farg‘ona vodiysi sharoitida atopik dermatit, ekzema, piodermiyalar, mikozlar va akne kasalliklari dermatologik patologiyalar orasida yetakchi o‘rinlardan birini egallaydi. Ularning rivojlanishida iqlimiy, ekologik va ijtimoiy omillar muhim rol o‘ynaydi. Kasalliklarni erta aniqlash, profilaktika choralarini kuchaytirish va aholi o‘rtasida sanitariya-ma’rifiy ishlarni kengaytirish teri kasalliklari bilan bog‘liq muammolarni kamaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tursunov A.I. Dermatovenerologiya. Toshkent, 2021.
2. Skripkin Yu.K. Dermatovenerologiya. Moskva, 2018.
3. Habif T.P. Clinical Dermatology. Elsevier, 2022.
4. Bolognia J. Dermatology. Elsevier, 2021.
5. Fitzpatrick's Dermatology. McGraw-Hill, 2023.
6. WHO Global Report on Skin Diseases. Geneva, 2024.
7. O‘zbekiston Respublikasi SSV dermatovenerologiya bo‘yicha uslubiy qo‘llanmalari.